

1679.

1. Alberti, Valentini : De necessario dependente
2. Alberti, Val : De divisione majestatis in regalia
majora et minora.
3. Capzovius, Augustus Benedictus : De confessione
legati.
4. Capzovius, Augustus Benedictus : De expromissione
5. Capzovius, Augustus Benedictus : De jure brachii
6. Christ, Joh. Alexand : De renovatione investiturae.
7. Christ, Johann Alexand : De admiratione.
8. Francus, Nicolaus Bartholomaeus : De peregrinatione
9. Aglius, Andreas : De juribus vagabundorum.
10. Aglius, Andreas : De juribus absentium
11. Puchelt a Gehay, Gabriel : H[ilf] [S]ententias posthume
jura deorum.

1679.

12. Rechenberg, Adamus: De Marco Livio Druso, trib. pleb.

13. Rechenberg, Adamus: De Galo, Censorum rege ex Tacit.

Ann. XI. c. 16. 17.

14. Rechenberg, Adamus: De moderatione iudicii circa
controversias status publici.

15. Rivinus, Quintus Septimius: De favore juris
circa longa diu absentiam 2 Bussl.

16. Romanus, Wilhelmus: De corpore delicti in crimi-
nibus facti permanentis potestatis ad effectum
confirmationis considerato.

17. Schmidt, Johannus: De obligatorie legum civilium

18. Schenckendorffius, Bartholomaeus Terhardtus: De
renunciatione fidei privilegii.

19. Schenckendorffius, Bartholomaeus Terhardtus: De jure
circa pueros.

1679.

20. Tellerus, Romanus : De confusione obligationum.

21. Tellerus, Romanus : De oneribus feudi.

22. ^{9. 10.} Thomerius, Christianus : De vagabundo sen eo, qui
est sine domicilio . . . 2 Sampl. An 1731 : 1739.

23. Zieruf, Theodorus Kumbertus : De gratitudine

[Faint, illegible handwritten text in cursive script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1679, 23

25

D N D.

DISSERTATIONEM MORALEM,

De

GRATITUDINE

Inductu

Spectatiss. Philosoph. Lips. Collegii

In illa ipsa Alma Academia

d. XXII. Februarii Anno M DC LXXIX.

H. L. C.

publicè defendendam suscepit

M. THEODORUS BERNHARDUS 3 ieris/

Custrino-Neo-Marchicus,

Respondente

CHRISTIANO Schmeer/Fürstenwaldensi,

LIPSIÆ

Literis JOHANNIS GEORGI.

1679

V I R O

Reverendo atqve Doctissimo Clatissimo

DN. CHRISTIANO Schmer /

Pastori in Marggraffpfeffe / &c. Fidelissimo
Parenti suo admodum dilecto.

Hoc specimen offert

In perpetua gratitudinis memoriae

CHRISTIAN Schmer / Phil.
& S. S. Th. Stud.

I. N. D.

EXORDIUM.

Quanta laude dignæ sint virtutes, quæ
Ethica coruscat, vix dici satis potest: Adest
hic *fortitudo*, quæ in adeundis periculis se ex-
ercet, adest *temperantia*, in corporis vo-
luptatibus gustu tactuque perceptibili-
bus cautissime procedens, adest *Liberalitas*, quæ ege-
no succurrere discit, adest *Modestia*, quæ honorari vult,
adest *Mansuetudo*, quæ moderate irascitur. Cæteras vir-
tutes, quæ & laudandæ sunt, & omnem laudem super-
rant, silentii peplo involvo. Inter has autem non
ultimum locum obtinet GRATITUDO, *Gratitudo*,
inquam, quæ, iudice Camerario part. III. hor. suc-
cis. ex veritate ex iustitiâ, nobilissimo virtutum *PARI*, tan-
quam generosissimâ propagine egregia oriuntur Soboles: quæ, ut
pergit, est adulta & propagatrix & nutrix omnium virtutum.
Cui asserto non adscribere detrectat Cicero in ferm.
pro Plancio: Cum omnibus me virtutibus affectum esse
cupiam, tamen nihil est, quod malim quam me & gratum esse
& gratum videri: Gratitudo enim est virtus non solum maxi-
ma, sed etiam Mater omnium virtutum reliquarum. Quid est
Pietas, nisi voluntas Grata in Parentes? quid sunt boni *Cives*,
qui bello, qui domi de patriâ bene merentur, nisi qui patriæ
beneficia meminervnt? quæ potest esse jucunditas vitæ, sublatâ gra-
titudi-

itudine? quoniam est nostrum liberaliter educatus, cui non Educato-
res, cui non Magistri sui, cui non locus ille mutus, ubi ille al-
tus aut doctus est, cum gratia recordatione in mente versetur? *Cujus opes tanta esse possunt, aut unquam fuerunt, quæ sine multorum
amicorum officiis stare possint?* Respondet huic Mals. in
oratione quædam sic exclamans: *Fingite, Auditores,
tollī hanc virtutem e medio, decus obsolescet Gloriæ, honoris Lu-
men extinguetur, Gratia peribit & benignitas, cessabunt præmia,
beneficia nulla erunt, nulla merita audientur, ac tandem vincu-
lum humana societatis, quod Reverendæ Gratiæ nunquam satis
laudandum studium nexuerat, sceleratè ac nefariè absolvetur.*
Et huc usque etiam ille. Multum vero esset, si in his
laudibus absolveretur laudatissima Gratiitudo, accedit &
illud dictum: *Gratiarum actio est ad plus dandum
invitatio.* *ἄξις ἄξιον ἐστὶν ἢ τιμῆσ' ἀξί,* inquit Sophocles
in *Ajace* Mæstigophoro. Et notum est illud *Anaxagoræ* mori-
turi ad *Periclem* dictum: *Qui lucerna egent, oleum infundunt,*
vid. *Laërt.* lib. 2. c. 3. *Pindarus* lib. 2. *Pythiorum* inquit:
Ixionem rotæ alligatum hæc mortalibus accinere:
Bene meritis Gratiæ est referenda, vid. omnino *Senec. epist.*
XXIIX. ad *Lucillum*, qui id pluribus deducit. *In
gratiitudine nihil est pejus: est enim Mater omnium vitiorum.* *Cic.*
ad *Attic.* l. 8. *Dixeris maledicta cuncta, cum ingratum dixeris,*
ait *Ausonius* ex *Menandro*, *ingrato homine terra nihil pe-
jus creat.* *Plaut.* in *Perfa* Act. 5. scena. I. *Improbis est
homo, qui beneficium scit sumere, & nescit reddere,* exclamat
idem in *Bachid.* Act. 3. scen. I. *Nimirum præstat impen-
diosum te quàm ingratum dicier, illum laudabunt Boni, hunc etiam
culpabunt mali.* Hinc *Seneca* lib. 1. de benef. *Erunt
homicide, Tyranni, fures, raptores, proditores, infra ista omnia in-
gratus est, nisi quod omnia ista ab ingrato animo sunt, sine quo
vix ullum magnum facinus accrevit.* Confer. *Cæll. Rhodig.*

dig. l. 7. c. 18. & Adami Ronzen politic. l. III. c. IIX.
Veteres Græci id egregiè delineabant, dum pingebant lu-
pum, quem lactabat ovis, hoc epigrammate:

Agnæ lupum pasco propriis in vitæ mamillis

Pastoris fatui sed jubet imperium

Nutritus per me rursus scio serviet in Me

Vertere naturam gratia nulla potest. Vide Erasmi. in adag.
Cent. I. proverb. XXCVI. Ast quàm detestanda &
ingrata est *Ingratitudo*, tam accepta & grata est GRA-
TITUDO. Cujus suavitas meam tenuitatem al-
lexit, ut pro virili eam jam L. B. sifterem, non qui-
dem prolixè: est enim ingrata prolixitas, (hinc multa
vel saltem inspersi vel paucis tetigi) nequè usq; adeo,
ut timeo, accuratè: est enim primus meorum Acade-
micorum laborum fœtus, interim tamen, ut spero,
fatis dilucidè atq; clarè. Absolvetur enim integra
disputatio quatuor sectionibus, prima sectio
proponet definitionem Gratiitudinis eamq; in
IX. §. examinabit. Secunda sistet Grati-
tudinis modum, in V. §. Tertia objectum, in
VI. §. quarta ejus extrema tum in excessu tum
in defectu, in §. III. Sit itaq; IN NOMINE DEI!

SECTIO PRIMA.

Quæ Proponit definitionem Gratiitudinis
eamq; examinat.

§. I.

GRATITUDO à variis variè definitur. Johan. Jonstonius D. Ura-
tislav. in Enchiridio Ethico p. 65. definit: Gratiitudo est varia-
rum gratiarum bene de se meritis pro beneficiis ex animo actio

& redditio Spengleras: Gratitude est virtus moralis, quâ erga benefactores gratos nos exhibemus. Iterus: Est virtus moralis, quâ beneficium acceptum agnoscimus, gratosque benefactoribus nos declaramus. Alii: Est virtus, quâ præstita nobis beneficia agnoscit, meminit, prædicat & pro virili rependit. Wendelinus in Eth. ex Sculteto eam definit per Justitiam, quâ accepta beneficia memoria inscribimus, & remunerare studemus. Verum quoniam verum sit, quod omnino ad justitiam (imprimis *Διαμετρητικήν*) seu distributivam, pertineat: Bene ne scribit Jonston. Ench. Eth. p. LXIII. seq. *Justitia distributiva pro ratione objectorum suorum in multis virtutes dividitur. Bene meritis debetur gratitudo, superioribus observantia, indigentibus liberalitas.* Hinc pro ratione beneficiorum etiam rependimus Gratiâs, hoc modo, ut illi, qui plura nobis exhibuit, quam alter, plurem gratiam pro altero exhibeamus. Sed cum aliud tamen sit, gratitudinem pertinere ad Justitiam, aliud Gratitude[m] defini per Justitiam, definiemus eam breviter, *Gratitude est virtus moralis benefacta quocumque modo recompensans.*

§. II.

Methodi observandæ causâ Gratitude[m] tanquam definitum juxta definitionem verbalem & realem examinabimus.

§. III.

Definitio verbalis absolvitur (1) Etymologiâ (2) Homonymia (3) Synonymiâ.

§. IV.

Quod concernit Etymologiam, e quidem diffidendum non est, quod Jul. Cæs. Scaliger Exerc. CCCXVII. sect. 2. vocera Gratitude[m] planè explodat: sic enim ipsius verba sonant: Gratitude vox barbara est, nec necessaria, sed omittenda, verum Resp. (1) ille acutus aliâs **VIR** hoc quidem dicit, sed non probat (2) præsupponit falsam hypothese[m], ac si planè homines non studerent *Gratitudini*: Sic enim pergit: *Non enim reperitur ipsa res in animis mortalium* (3) admittit vocabulum Ingratitude[m], cur ergo explodat vocem Gratitude[m] (4) ipsi oppo- no omnes Ethicistas (quos ego quidem legi) qui vel ex instituto per- tractant gratitudinem vel ejus saltem mentionem faciunt, ut Dn. Jacob. Martini, Wendelinum, Cellarium, Spenglerum, Weissium, Dürrium, Liebenthal, Strateman, Hornejum, Jonstonium, Iterum, M. Christo- phorum

phorum Pratorium in meletem. Eth. aliosve. Missa itaqve voce ipsa in pace, videmus ejus *ετυμον*. Christian. Becman. in manud. ad Latin. ling. p. 512. Gratiā s. gratitudinem (habentur enim hodiē pro Synonymis) dicere vult quasi Charatiā. C. n. & G. scribit. I. c. sunt *οικεια*, *φιλοποια*, & coaluit postea Vox à *χαρις*, quæ *αλλοιους* pergit, si ferenda, gratia aut gratum esse descendit ab Hebræo *רצון* i. e. gratum habuit, acceptavit, dignatus est Gratia. *רצון* benevolentia. gratia, studium. Tandem antepone, sunt adhuc ipsius verba, augmentum, & habebis quod dixi. Nos relinqvimus Bono VIRO suam sententiam, quam nec ipse vendit pro apodicticā. B. verò Dn. Spenglerus Gratiudinem derivat à Grates, & videtur etiam, quod rectè: denotat enim Gratiudo gratiam ejus, qui gratus est, vicem reddendo Benefactori vel saltem aliquid charum ipsi præstando pro bonis antea acceptis, vide omninò hîc Ciceron. lib. II. de invention. hîc enim pluribus id deducit.

§. V.

Vox Gratiudinis ratione subjectorum, quibus attribuitur, sumitur imprimis bifariam, (1) improprie, dum adscribitur (a) Terræ fertili, de quò Cic. l. 2. de offic. An non imitari debemus agros fertiles, qui grati sunt, multoqve plus afferunt, quam acceperunt. (β) Bestiis ut v. g. Ciconiæ, quæ non tantum iis, apud quos nidulantur, quotannis *ἄνδρῶν* solvit, sed etiam parentes senio confectos alit, & volandi impotentes humeris gestat, cujus Gratiudinis meminit Aristophan. in avibus: Nobis avibus Lex est

Pervetusta in Ciconiarum tabulis,
Ut simul atqve Parens educarit,
& volare docuerit pullos suos,
Pulli vicissim Patrem nutriant.

Cui addi potest & id, quod Camerar. part. I. hor. succif. c. 21. recenset de accipitre, alite rapacissimo, eum scil. rigenti hyeme calidioris temperamentis passerulum ungvibus implicitum noctu sibi pectori solitum admovere, eoqve se à frigore tueri, donec manè beneficii memor eum enim pace dimittat. De aliis animalibus eandem gratitudinem (si modò fides Autoribus est habenda) recensent Gellius lib. 5. cap. 14. nec non Fulgofus lib. 5. c. 2. item. J. C. Scaliger exercit. 102. Verum, ut dixi, hæc gratitudo est valdè impropria: nam (1) brutis non compe-

competunt voluntas & intellectus virtutum subjecta, quibus v. non
competunt facultates, illis etiam non competit Virtus specificè talis,
sed brutis &c. E. (2) tamen nihilominus disting. est inter virtutis habitum
verum ex *εργασις*; liberè proficiscentem, & inter assuefactionem
quandam metu poenæ vel aliquâ phantasiæ bonitate & præstantiâ
susceptam, illo sunt destituti, hæc gaudent. Consule discurs. Sum-
mè Rev. Dn. D. Alberri super Physicam, huicqve adijunge Francisc.
Valles. de sacrâ Philosophi p.m. 322 (2) Gratitude etiam sumitur pro-
priè pro Gratitude, quam homines solent exhibere DEO à quo
omnia bona veniunt, Patriæ, Parentibus, Præceptoribus Magistratibus
& quibusvis aliis. Vid. sect. III. hujus disp.

§. VI.

Synonyma Gritudinis sunt vel Latina: ut Gratia, Gratiarum
actio, vel Germanica, *Dank / Dancksagung /* vel Græca, *εὐχαριστία,*
ἀλλοθεις, vid. Lexicograph & imprimis Matthiæ Martini Lexicon.
Philolog. qui hic valdè prolixus est, ut & Cælium Rhodigin. Lib. 13.
Antiq. Lectio. c. 30. sub finem:

§. VII.

Hoc de definitione verbali. Succedit definitio realis quæ absol-
vitur Genere & Differentia.

§. IIX.

Genus est duplex, vel remotum vel proximum. Remotum
hoc loco est virtus: argumentor enim, quicquid est habitus animi,
quo homo efficitur bonus, id est virtus, At Gratitude &c. E. Ge-
nus proximum est virtus moralis: argumentor enim iterum: quic-
quid est habitus *εὐχαριστίας* voluntarius & electivus observans
mediocritatem ne vel peccet in excessu vel in defectu, id est virtus
moralis, At Grat. E. Inquis: Gratitude non videturmittere exce-
ssum, quia nemo potest esse nimis Gratus Resp. (1) sic nec fortitudo, nec
temperantia, nec liberalitasmitteret excessum, quia nemo potest esse
nimis fortis, nimis temperans, nimis liberalis. (2) Distingendum inter
gritudinis substantiam & circumstantiam, ille excessus non est quæ-
rendus in ipsâ gritudine, sed in ejus Circumstantiis, quod infra redibit,
Lege interim Dn. Itteri Synops. Eth. p. 241. seqq.

§. IX.

Differentiam absolvunt cætera Verba: *Benefacta quocunq;*
modo

modo recompensans. Sic enim manifestò distinguitur Gratitude ab aliis virtutibus. Distinguitur (1) à fortitudine, quæ mediocriter se gerit circa metum & fiduciam (2) à temperantia, quæ mediocriter se gerit circa gustus & tactus (3) à Liberalitate, quæ modum observat in dandis & accipiendis. Idem iudicium esto de cæteris.

SECTIO SECUNDA.

Sistens modum Gritudinis varium.

§. I.

ADduxi in antea adductâ differentia benefactorum recompensationem, propter bonam itaq̃ve connexionem varios modos, quibus exercetur Gratitude, exponam.

§. II.

Primus instituendi recompensationem modus est, cum animo exprimitur benefacta, id quod fit, dum eorum memoriam conservamus. Qui modus ferè omnes præcellit: Ut enim à mente cætere quoq̃ve virtutes primariò dependent; sic & Gratitude formaliter incipit in animo. Hinc benè Seneca lib. 2. de benef. Gratus quoq̃ve potest esse homo animo. Et iterum l. 4. de benef. c. 21. Sæpè qui gratiam retulit, ingratus est, & qui non retulit, gratus est: Nam ut omnium aliarum virtutum; ita hujus ad animum tota redit æstimatio. Et iterum, Gratus dicitur, qui aliquid pro eo, quod acceperat, reddit, gratus est, qui bono animo accepit beneficium. Ille enim etiam est artifex, cui ad exercendam artem instrumenta non suppetunt, & ille non minus canendi peritus, cujus vocem exaudiri fremitus obstrepentium non sinit. Ex quâ causa procul dubio factum est, ut non nulli Ethicista ponant hoc dogma: *Qui opere gratus esse non potest, animum saltem habeat gratitudini studentem.* In quod dogma nervosè commentatur B. Spenglerus, scribens: Animus, qui beneficiis maclatus est, nihil prius habet, nisi ut quam primum nomina expungat sua, voluntatem suam non diu patitur latere, sed citissimè eam aperit his & similibus verbis: Nunquã Tibi gratiam referre poterò, illud certè non desinam, ubiq̃ve confiteri, me non posse referre. Hactenus Spengler. Confer M. Christoph. Prætor. Met. Eth. p. m. 326. & alios plures.

B

§. III.

§. III.

Dum vero ista studendi recompensatio in animo latet, habet duos quasi nuntios. (a) Dum *verbis* incipimus beneficia deprædicare. Gratitude enim se habet ac cætera Virtutes, ut enim illa in mente quidem nascuntur, sed non in mente latent otiosè, ita etiam Gratitude in mente nata exerit se in verbis. In verbis, non solum, dum Benefactor & Patronus est præsens (quanquam hic cautè sit procedendum ne laus degeneret in adulationem) sed etiam dum est absens erga alios. (B) Dum in scriptis beneficia in nos collata deprædicamus. Qui modus sanè est laudatissimus: Dum enim scripta durant, durat Laus nostri Patroni. Fit vero ille (modus) duplici viâ vel quando ex professo in integris libris fautorum virtutes describimus, vel quando scripta nostra iisdem in perpetuæ Gratitude monumentum dedicamus.

§. IV.

Atque hæc de primo modo ejusque nuntiis. *Secundus modus est, quando factis referimus gratiam*, id quod fit partim officii, partim donis, officii, si benefactori nostro nil denegamus, sed quicquid à nobis exposulat, honestè pro virili concedimus, donis, si beneficia exhibita jam hoc jam alio munere redhostimus. Inquis: E. ne gratitude semper in retributione actuali consistet? Dantur sanè quàm plurimi, quibus Paupertas semper adhæret, sed Respond. duo sunt Gratorum Genera, (1) qui aliquid pro eo, quod acceperunt, actu ipso & realiter dant (2) qui bono animo acceperunt beneficiû, nihil magis in votis habentes, quàm si possent reddere, licet omnibus rebus sint destituti. De his alterius generis sufficit, si saltè (1) officii, quibus præstandis sufficientes sunt, beneficia redhostiant (2) animum conferent gratitudini studentem, vid. §. 2. hujus section. Aliter vero se res habet cum ditioribus: illi enim obligantur ad actuale redhostimentum. Et rectè inquit Cicero lib. 1. de offic. sicuti non tantum eadem mensurâ reddendum quod acceperis sed etiam majore si possis; ita Gratitude est plura, quæ in nos collata sunt, rependere. Quod monebant etiam Veteres, quando unam Gratiarum averfam, sed cæteras nos adpicientes fingebant, vid. Comitem Natalem l. 4. Myth. c. 15. quæ ad picturam & illud Chilonis videtur convenire: Beneficiû falsi oblivisci oportet, accepti meminisse videatur. Laertij l. 1. c. 15. sed

Sed hic non immeritò quærimus: An citò gratitudo sit insinuanda, an paululum serius? Et sanè prius usqve adeò non videtur, quia Grati-
tudo habet suos gradus descendentes, ut jam audivimus. Interim tamen
omnino rectè distingunt Dn. Itterus in Synops. p. 146. & Clarisf. Dn.
Joh. Weissius, Professor Giesensis, in libello Ethico p. 223. inter affe-
ctum & effectum, applicantes hoc modo: protinus ac sine Morà gra-
ti esse debemus affectu & desiderio recompensandi non verò effectu
& restatim ipsa. Interim tamen si etiam Posteriori sententiæ subscripse-
ris, meo quidem iudicio non errabis: sic enim fervorem & æstum
gratias agendi manifestas. Cave saltem, ne facias vel ex superbiâ vel
aliis malè intellectis circumstantiis.

§. V.

Adducam jam generalia quædam exempla, illorum, qui Grati-
tudinis præ cæteris fuerunt studiosi. Inter illos eminent Cyrus major: Dum
enim in S. Jesaiæ prophetiâ ante 210 annos editâ nomen suum disertè
positum inveniebat, edicto publico Judæos in patriam demisit, templum
quæ restaurari jussit, vid. Esdr. lib. 1. c. 1. & Joseph. libr. II. antiquit.
c. 1. Sic Alexander Macedo cum Hierosolymis è vaticinio Daniels
c. 8. didicisset, multò antè prædictum, fore, ut Rex Græcorum Persa-
rum opes everteret, maximoperè lætatus, Jaddum & reliquos sacerdo-
tes amplissimis donavit muneribus, civitatì permisit *αὐτονομίαν*,
& tributum in septem annos remisit. Joseph. l. c. Specialia exempla
illorum qui vel DEO vel Patriæ vel Parentibus vel Præceptoribus se
gratos declararunt, jam exhibebimus sect. 3. lege interim Dn. Itteri
Synops. Ethicam p. 236. seqq. & quem præponere debuissèm, *Summum*
Theologum B. Dn. D. Botfaccum in moralibus Gedanensibus.

SECTIO TERTIA.

Proponens objecta Gratiitudinis.

§. I.

Objecta Gratiitudinis sunt varia. Vel enim gratitudinem exhibe-
mus DEO, vel Parentibus, vel Patriæ, vel Præceptoribus vel qui-
buscunqve aliis fautoribus.

§. II.

Omnino rectè ordimur à DEO: Sicut enim ipsius Beneficia
sunt planè immensa & innumerabilia, sic jure & pro merito suo à no-
bis

bis poscit gratias. Consideremus enim beneficium creationis & sanè largissima gratias agendi nobis dabitur causa, consideremus beneficium conservationis, & nō deerit materia gratitudinis, consideremus benignissimū opus redemptionis, & amplissimas inveniemus gratitudinis exhibenda rationes, spectemus sanctificationem, & in æternum non erimus pares gratis agendis. Quæ omnia tam clara sunt, ut magis verè quã cordatè Franciscus Piccol. Professor quondam Patavinus & Papista vi veritatis coactus erumpat in hæc verba: Soli DEO κατ'εὐχολογῶν debetur gratia, quia ille solus alio non eget, ex alio non pendet, pro se ab alio nil sperat, propterea verè est vivus fons gratiarum, à quo primo manat Gratia gratis grata, mox gratia gratum faciens, sive gratia operans & cooperans, præveniens & sequens: Nam dum homo comparatur cum DEO, homini absolute debitum convenit, DEO autem gratia. Vid. Picc. in universâ Philosoph. de moribus p. 700. Consule etiam Dnn. Theologos, qui hanc materiam suo loco sat piè & perspicuè dilucidant. Illorum verò, qui huic Gratitudei omnium maximam operam navarunt, imprimis sunt: David Psalm. CIII. P. CIV. P. CV. & alibi passim. Hiskias Jes. 38. 17. Simeon Luc. 2. 29. seqq. Paulus 1. Tim. I. 15. seqq. Moses Exod. 15. v. 1. seqq. aliique devoti S. DEI cultores. His adde Qvirinum Romæ Tribunum plebis, cum enim videret filiam suam gravissimè ægrotantem, & vero illa ab Alexandro & Hermete confessoribus JESU CHRISTI sanata esset, mox conversus baptismum accepit & in vera fide tam fuit constans, ut sub Trajanò corpus ejus lingvâ exsectâ, manibus etiam & pedibus amputatis canibus sit objectum: similiter Bellicius cum gravi ægitudine ad fidem Christi conversus esset B. Ambrosius Epist. 9. l. 2. tale quid ad eum perscribit: Ad salutem ea fuit infirmitas, plus aculei quasi periculi ferens, juxta illud Deut. 32. 39. percussit infirmitate, sanavit fide, infirmitas corporis tibi facta est sobrietas mentis. Conf. B. Dn. D. Reinhard. Bakium in expos. Evang. Tom. IV. p. 188.

§. III.

Secundam gratitudinem debemus Parentibus, qui tantopere beneficiis nos lastrarunt, ut Judice Cicer, pro Sexto Amerin. ne vultu quidè eos liceat ledere: genuerunt enim nos & tum ad pietatem tum ad honestatem educarunt, quidni quoque poscerent gratitudinem? Etsi feras inquit Idem Cic. de Orator. II. 40. parti sui diligunt, quanto majore

nos in parentes indulgentia esse debemus? Hujus gratitudinis exemplo excellat Scipio Africanus, qui Parentem cum Hannibale pugnantem & graviter vulneratum suo intercessu servavit, item Aeneas, qui in excidio Trojae Patrem è medio incendio dicitur eripuisse, vide de illo Valer. Max. l. 5. c. 4. de hoc Spengler. Exerc. Eth. & Iter. Synops. Sed hic Q. An Gratitude erga parentes eò sit extendenda, ut turpia præcipientibus iis sit obtemperandum? Resp. Neg. nam (1) obest Præceptum majus DEI, nolentis & severè punientis iniquitatem (2) id videtur impedire ille ipse amor, intercedens inter Parentes & filios, nam sicut ille est naturalis & per se summè honestus, sic in statu recto spectatus non potest præcipere nisi honesta (2) Q. An liberi vi gratitudinis obligentur, ut ad honores evecti pauperes parentes alant? Resp. omninò (1) enim id requirit jam laudatus reciprocus amor (2) Parentibus post Deum debemus vitam, ut suprâ ostendimus, quid ni etiã gratitudinè tempore egestatis. vid. Summè Reverend. Dn. D. VAL. ALBERTI Præceptorem meum honoratis. in parte 2. Jur. Nat. c. II. §. 6. p. 188.

§. IV.

Sequitur gratitudo erga Patriam: illa enim nos genuit, aluit ac tutata est, cur non totos eidem nos consecraremus? & quia non nobis solis nati sumus, ait Cicero pro Lælio, hinc post Deum Supremam partem sibi vendicat Patria. Erga quam & ipse fuit gratissimus, adeò ut etiam Augustus Cæsar Ciceronis alias inimicus de eo dicere solitus sit: λέγει οὐδὲν ἀνὴρ, λέγει καὶ φιλόπατρις, ut testatur Plutarchus in vitâ Cic. sic idem Cic. Orat. Catilin. l. 3. de fin. Philippi c. 14. refert de Rege Alphonsò, quod in Symbolo pinxerit pellicanum, fodientem rostro pectus, & elicientem sanguinem ad pullos pascendos, cui picturæ addidit epigramma hoc: *Pro Lege & Grege*, alia exempla cum nota sint, tacemus. Vid. Iter. Eth. p. 236. seqq.

§. V.

Succedit Gratitude erga fideles Præceptores, quæ etiam satis est debita. Informarunt enim nos & doctrinis suavissimis imbuerunt nos, nullatenus igitur iis gratitudo est deneganda. Claruit hujus laude imprimis Al. M. qui testib. Camerar. in horis succiscent. l. c. 21. & Athenæo. l. 9. c. 20. non solum Arist. quem agnovit Præceptorem, regiè remuneravit, in solam animalium historiam 80. talentis conferens, sed & eidem suam benè vivendi rationem adscripsit, ut ex allegatis testibus patet. Par gratitudinis hujus exemplum videtur

contigisse in excidio urbis Magdeburgensis, ubi miles quidam Præceptorum olim suam salutem ac incolam urbem duxit. Sed si æquã laudem totam per pendamus, inquit Coelius Rhodigin. l. 7. c. 18. (qui hoc refert) paucissimos ejus notã reperias. De quo etiam graviter conqueritur Sagittar. in exercit. Multi sunt, inquit, qui nescio quã impudentia sæpè lacerant famam Præceptorum, quibus tamen si caruissent vel cum bobus vel asinis ipsis fuisset philosophandum. Et malè, inquit rectè Wendelin. l. 3. inst. dial. Sit illis, qui didactra mala Præceptoribus exsolvunt. Sed hic Quær. an fideliter docentium merita ullo gratitudinis affectu possint exhauriri? Negat. Dn. Iternus Eth. p. 244. inqviens. Tanta est animi humani, quem Præceptores (fideles) expoliunt, excellentia, tantæ sapientiæ sive diviniæ sive humanæ præcæteris bonis præ eminentia, ut nulla PAR esse possit temporalium bonorum retributio. Verum hic omnino adhuc diff. est inter parem retributionem exactè parem, & inter parem retributionem attingentem Parem, illa non est expectanda propter egregiam bonorum animi præ bonis corporis præ eminentiam, huic vero præstandæ nulla obest impossibilitas ut ipse etiam Doctissimus VIR se explicat.

§. VI.

Deniq; (5) Gratitudinem debemus Magiſtratib; & quibusvis fautoribus, cujuscunq;ve sint generis, ordinis atq; conditionis: omnes enim hi beneficiis non maſtarunt, ergò etiam omnes gratitudinem merentur. Florent hoc genere Ægyptii erga quosvis grati, ut testatur Herod. l. 1. cum Diodore sic. Claret hæc gratitudinis laude Silenus: cum enim à Midã captus dimittererur, hoc cum loco gratitudinis docuit, non nasci hominem longè optimum, proximum verò quam primum ad mortem. vid. Plutarch. in consolat. ad Apollon. Cic. lib. 1. offic. Plat. in Axiocho, aliosq;ve. Inquis: Si omnibus promiscuè fautoribus gratitudo debetur, debetur etiam illis, qui vel sunt extremè reprobì vel non libenter beneficia conferunt Resp. quod sic, (1) benefactores non considerantur in sensu reduplicativo quatenus tales vel tales sunt, sed in sensu specificativo, quando benefactores sunt (2) id exigit essentia gratitudinis: quippe quæ semper erga quosvis vigilat, ut beneficia recompenſet, sive deinceps benefactor sit vel bonus vel malus, vel talis vel talis.

SECTIO QUARTA & ULTIMA.

Examinans Extrema Gratitudinis.

§. I.

§. I.

EXtrema Gratitude in excessu est adulatio, seu gratitudo nimia, ut rectius videtur vocari, in defectu Ingratitudo.

§. II.

Adulatio est vitium in gratitudine modum excedens. Quod extremum licet sit rarissimum, fieri tamen potest, ut quis excedat (α) in Verbis, dum Fautorem vel nimium coram & in facie laudat, vel ipsius facta inhonesta, nimia gratitudine extortus approbat, quo pertinent Democles Dionysii & Lucius J. C. assentatores, de illo Cic. Tusc. quæst. l. 1. 5. de hoc Sveton. in Vitell. c. 2, vide (β) factis dum plura dat quam habet, saltem hoc sine, ut aduletur sibi que faciat Patronum, vid. Iter. Synops. l. 3. c. 4. p. 150. seqq. item Diodoro. Sicul. & Herodot. lib. 2. Plutarch. in Flamin. Sabellicus l. 7. c. 1. id. lib. 7. ennead. 9. Plutarch. in quæstum Rom. Maccrob. lib. 1. Saturn. c. 10. B. Lactantius lib. 1. divin. instit. c. 20. B. Augustin. de Civit. DEI lib. 6. c. 7. aliosque.

§. III.

Jam ad ingrattissimam ingrattitudinem. Hæc à multis multi variè describitur: Quidam: Ingrattitudo est Vitium, quod accepta beneficia non agnoscit, non meminit, non deprædicat, non rependit, ut oportebat. Alii: Est vitium, quod gratias nec habet, nec agit, nec gratiam refert uti par est. Brevius: Ingrattitudo est vitium morale, quo erga benefactores se quis ingrattum exhibet. Idque fit variis modis (1) beneficia non agnoscendo (2) non deprædicando (3) non recompensando &c. Exempla ingrattitudinis magis sunt nota quam accepta. Inter alias tamen Gentes imprimis notantur hæc vitio Athenienses, qui profecto parum gratitudinis exhibuerunt Viris de Rep. alias egregie meritis. Theseus submotus è patriâ in Seyro Insulâ vitâ functus est, Solon profugus vitam in Cypro exegit. Aristides patriâ excedere jussus in exilium abiit. Themistocles pulsus Athenis ad Persas confugere necesse habuit. Phocion non tantum equuleo ab Atheniensibus est impostus, & cicutam bibere jussus, sed etiam nullam Atticæ Regionis glebam, quæ ossibus ejus injicerentur, invenit, extrâ fines Regionis ejectus. vid. Alian. lib. XII. Et hæc facta sunt Athenis, in quâ urbe contra ingrattos actio erat instituta: sic igitur æquissima habuerunt Jura, sed iniquissima ingenia Conf. omnino Val. Max. l. V. c. III. collat. Plutarch. in Apoph. Græcorum & horum in vitis. Cæterum de talibus ingrattis etiam quæritur Rex Arragoniæ Alphonsus, cum enim ex Siliciâ navigaret, videns aves marinas suam circumvolitare turrem, & si quid

quid prædæ objiceretur, id arripere & avolare, inq̄uebat, harum avium par similes sunt aulici mei, q̄vi simul ac beneficium aliquod à me dimittentes invicem acceperunt, continuo profugiunt, consule Panormitanum de rebus gestis Alphonfi & Sylvium de ejus dictis. Belliarium, q̄vires in Italiâ & Affricâ maximas contra Gortos & Vandalos gesserat, cum domum reversus esset, eò redegit Justinian Imp. ut & visu privatus circumiret, & mendicando victum q̄varet, exclamans: date &c. Fulgos. lib. 5. c. III. Summa quoq̄ve fuit ingratitude leproforum, q̄vi cum decem numero sanarentur, non nisi unus ad Christum acturus gratias revertitur Luc. 17. v. 14. seqq. conf. omnino Moralistas & imprimis B. Dn. Botaccum; Iterum, Spenglerum, aliosq̄ve. Q̄vã frequens vero hoc vitium, tam detestandum est, tam severe Deus illud semper punivit: nam q̄vi reddit mala pro bonis, ab illius domo non recedet malum, judicat ipse Spiritus S. Prov. XVII. Ingrati spes tanq̄vam hyberna glacies tabelcet, & peribit tanq̄vam aqua supervacanea dicitur Sap. XVI. sed coronidis loco hic Q. An propter ingratos beneficia sint claudenda? Videtur sic statuere Catullus, exclamans:

Desine de quoq̄vam quidq̄vam bene velle mereri

Atq̄; aliquem fieri posse putare pium.

Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benignum est,

Immo etiã tædet, tædet obestq̄ve magis.

Et profecto multi summi *Viri* ex nimis præcipitata Irâ ingratitudinis olim sic docuerunt. Verum enim vero negandum id est: (1) est imitandus DEUS, q̄vi solem suum finit oriri super bonos & malos (2) quoties nos ipsi ingrati sumus in Bèniq̄uissimum Creatorem, nec tamen cessat à beneficiis, sed continuat & perficit ea. Id quod prudenter expendit Alphonfus Rex Arragon. Cum enim ab ingratis aulicis bilis ipsi commoveretur, dixit: Bone Deus, q̄vare me res ista tantopere urit, quod ingratos experiar meos, quoties ipse in *Deum Meum* ingratus fui, q̄vi tamen ob hoc ipsum non desinit, recentibus subinde beneficiis me afficere.

Nemo igitur (addit rectè Cominaeus, q̄vi istam historiam refert) penitentia se se affligere debet, quod gratitudo beneficis semper inseq̄vatur. vid. illum l. 3. c. 3. edit. Barthii. p. m. 103.

ET TANTUM hâc vice DE GRATITUDINE.

DEO autem

pro benignâ assistentia

GRATITUDO SIT IN ÆTERNUM!

Amen!

Leipzig, Diss., 1679 (1)

ULB Halle

004 581 636

3

TA → OL

f. nr 1 + 9 Stück verbunden

VDT7

1679, 23
25

D.
MORALEM,

UDINE

h. Lipf. Collegii
Academia
o M DC LXXIX.

C.
lam suscepit
NHARDUS 3 ierik/
Marchicus,
re
eer/Fürstenwaldensi,

E
s GEORGI.

1679